

**Uchwała nr XXIII/217/16
Rady Gminy Kurzętnik
z dnia 29 lipca 2016 r.**

w sprawie: zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Nielbark na lata 2016-2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym
(tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 446) Rada Gminy Kurzętnik uchwala co następuje:

§ 1. Zatwierdza się Plan Odnowy Miejscowości Nielbark na lata 2016-2023, w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kurzętnik.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Zbigniew Lewicki

UZASADNIENIE

Zgodnie z wymogami konkursowymi naborów wniosków na realizowanie zadań w sołectwach, wniosek o przyznanie pomocy finansowej musi zawierać Plan Odnowy Miejscowości zatwierdzony Uchwałą Rady Gminy.

Plan ten stanowi sformalizowanie kierunków dążeń mieszkańców sołectwa do poprawy jakości i warunków życia oraz pracy we własnej miejscowości. Plan Odnowy Miejscowości Nielbark stanowić będzie podstawę ubiegania się o wsparcie finansowe z dostępnych źródeł pomocowych. Plan Odnowy Miejscowości stanowić będzie jeden z załączników wniosku o dofinansowanie przedsięwzięć.

Z uwagi na powyższe podjęcie niniejszej uchwały uważa się za zasadne.

Załącznik
do Uchwały nr
XXIII/217/16
z dnia 29 lipca 2016 r.
Rady Gminy Kurzętnik

GMINA KURZĘTNIK

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

NIELBARK

na lata 2016 -2023

Nielbark, lipiec 2016

Spis treści

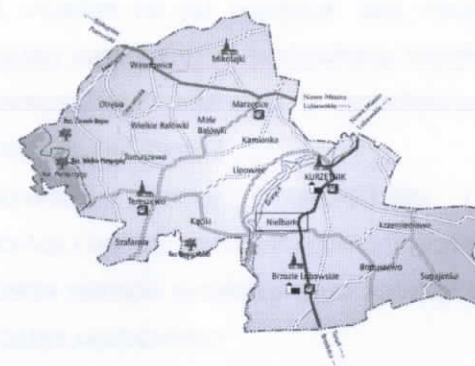
- I.** Charakterystyka miejscowości
- II.** Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości
- III.** Ocena mocnych i słabych stron miejscowości (Analiza SWOT)
- IV.** Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną
- V.** Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne

I. Charakterystyka miejscowości

Miejscowość Nielbark znajduje się w województwie warmińsko-mazurskim w powiecie nowomiejskim. Jest jedną z 18 miejscowości gminy Kurzętnik. Wieś leży na obszarze powiatu nowomiejskiego, który rozciąga się na pograniczu Pojezierza Chełmińskiego, Pojezierza Iławskiego, Garbu Lubawskiego i Pojezierza Dobrzyńskiego, w południowo – zachodniej części województwa warmińsko – mazurskiego. Nielbark położony jest w południowej części gminy Kurzętnik. Od północy Nielbark sąsiaduje z wsią Kurzętnik, która jest głównym ośrodkiem administracyjnym i siedzibą władz gminy. W pozostałych stronach sąsiaduje z miejscowościami Kąciki, Lipowiec i Brzozie Lubawskie. Nielbark to wieś typu ulicówka o długości ponad kilometra zlokalizowana wzdłuż drogi powiatowej do Tereszewa. Pojedyncze zagrody występują również wzdłuż szosy w kierunku Kaługi (jako tzw. szeregówka), jak też dróg do Kurzętnika i Brzozia Lubawskiego. Nielbark jak i inne wsie zaliczamy do typu wsi soleckiej, w której sołectwo jest jednostką pomocniczą gminy, a obszar, zakres działania sołectwa i jego organów określa rada gminy w statucie sołectwa. Nielbark musiał istnieć już przed 1367 r. Pierwsze informacje o tej miejscowości przynoszą nazwy: Molberge (1361), Molberg, Mowerg, Melberg, Melbark (1570). O fakcie zamieszkiwania danego terenu przez Prusów świadczy grodzisko wyżynne, które jeszcze w XIX w. znajdowało się na wschód od wsi nad Strugą Nielbarcką. W 1946 r. na podstawie ustawy o przejęciu na własność państwa podstawowych gałęzi gospodarki przejęto Żwirownię Nielbark, której właścicielem był Anger. Do dziś Nielbark kojarzy się przede wszystkim z eksploatacją żwiru – zagłębiem kruszywa naturalnego. W dalszym ciągu wydobywie żwiru i piasku jest duże. W latach 1957 – 1961 w domu M. Krolla istniał punkt felczerski, którym kierował felczer F. Kłosowski. W 2001 roku w Nielbarku zlikwidowano 5 klasową szkołę podstawową, od tamtego roku dzieci zaczęły naukę w Kurzętniku.

Rys. 1. Układ administracyjny powiatu nowomiejskiego

Rys. 2. Lokalizacja projektu w układzie administracyjnym gminy Kurzetnik

Podstawową funkcją jaką pełni Nielbark jest funkcja rolniczo-mieszkalna oraz przedsiębiorcza. Powierzchnia miejscowości Nielbark wynosi 709,23 ha, co stanowi 4,86 % ogólnej powierzchni gminy. Ze względu na rozległe grunty orne oraz grunty leśne miejscowość ta pełni funkcję agroturystyczną. Na terenach wsi znajduje się Specjalna Strefa Ekonomiczna są to tereny inwestycyjne przemysłowo-wytwórcze z możliwością usług oferowane przez Gminę Kurzętnik.

Fot. 1 Specjalna Strefa Ekonomiczna w Nielbarku

Struktura wykorzystania gruntów w Nielbarku jest następująca:

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Udział % w ogólnej powierzchni miejscowości
1	Grunty orne	266,06	37,51%
2	Łąki trwałe	41,05	5,79%
3	Pastwiska trwałe	67,12	9,46%
4	Lasy	183,49	25,87%
5	Grunty zadrzewione i zakrzewione	8,18	1,15%
6	Sady	1,23	0,17%
7	Nieuzytki	81,16	11,44%
8	Drogi	25,21	3,55%
9	Tereny mieszkalne	15,6	2,20%
10	Inne tereny zabudowane	0,41	0,06%
11	Grunty rolne zabudowane	16,01	2,26%
12	Rowy	3,71	0,52%
13	RAZEM	709,23	100%

Źródło: Starostwo Powiatowe Wydział Geodezji i Nieruchomości

Zdecydowanie największą powierzchnię zajmują w Nielbarku grunty orne, bo ponad 37 % całego obszaru miejscowości. Lasy zajmują 25,87 % powierzchni miejscowości.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. wieś Nielbark zamieszkiwało 451 mieszkańców. Mieszkańcami wsi są głównie rolnicy, przedsiębiorcy, renciści. Duży odsetek, tak jak i w innych miejscowościach wiejskich stanowią ludzie młodzi (29,50 % mieszkańców do 25 roku życia).

W związku z tym, iż Nielbark ma charakter przede wszystkim rolniczy, głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest praca w gospodarstwie rolnym. Jednak spora liczba mieszkańców czerpie dochody z pracy w prywatnych i państwowych firmach, a także z różnego typu świadczeń socjalnych jak renty, emerytury czy zasiłki dla bezrobotnych.

Wieś Nielbark znajduje się na terenie parafii rzymskokatolickiej w Brzoziu Lubawskim. W centrum wsi znajduje się remiza Ochotniczej Straży Pożarnej i boisko oraz jeden sklep spożywczo-przemysłowy. Budynki położone we wsi nie są nowe ale zadbane pod względem estetycznym.

Połączone siły mieszkańców wsi oraz władz samorządowych gminy Kurzętnik dają duże szanse na jego ciągły rozwój i podnoszenie warunków życia mieszkańców.

We wsi działa Koło Gospodyń Wiejskich oraz Ochotnicza Straż Pożarna, którzy wspólnie organizują imprezy dla mieszkańców Nielbarka. W miejscowości tej kończy się szlak kajakowy o długości 79 km, który przebiega przez Lidzbark – Ostródę – Samborowo – Nowe Miasto Lubawskie – Kurzętnik – Nielbark.

II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

Zasoby środowiska przyrodniczego

Środowisko naturalne miejscowości Nielbark należy do mało zanieczyszczonych. Na terenie wsi, ani w jej pobliżu nie ma zakładów, które by zatruwały środowisko. W Nielbarku jest 83 gospodarstw rolnych. Na terenie Nielbarka lasy zajmują 183,50 ha, co stanowi 25,87 % powierzchni całej wsi.

W miejscowości tej znajduje się wyrobisko poźwirowe, kiedyś przedstawiało prawdziwie "księżycowy" krajobraz. Przez wiele lat sama natura przekształciła ten poeksploatacyjny zbiornik w uroczę rozlewisko z wieloma ciekawostkami przyrodniczymi, do tego bardzo atrakcyjne dla wędkarzy okręgu PZW. To nietypowe jezioro położone jest w pobliżu wsi Nielbark w gminie Kurzętnik, niedaleko trasy Toruń-Olsztyn. Powierzchnia łowiska wynosi 58 hektarów. Długość zbiornika nielbarskiego wyrobiska wynosi około kilometra, natomiast średnia szerokość to 350 metrów. Wyrobisko znajduje się wzdłuż zachodniego brzegu Drwęcy, z którą ma połączenie. Na jeziorze jest 11 wysp, z których największa jest ostoja kolonii mew. Linia brzegowa zalewu jest bardzo urozmaicona. Ścieżka biegnąca wokół łowiska umożliwia wędrówkę wokół akwenu i dostęp do wszystkich atrakcyjnych miejsc. Przez wyrobisko przepływa Struga Krzemieniewska, która wpada do Drwęcy. Przylegająca do zbiornika dolina Drwęcy objęta jest ochroną jako obszar Natura 2000 i położona jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęcy. W 2008 został utworzony użytek ekologiczny Nielbark - siedlisko i miejsce lęgowe mewy śmieszki. Mewy zamieszkują dużą wyspę położoną w południowej części zbiornika, niedaleko ujścia Strugi Krzemieniewskiej. Gmina promuje walory krajobrazowo-turystyczne, czyni starania w kierunku zachowania bogactwa przyrodniczego tego obszaru. Zachęca się lokalną społeczność oraz turystów do korzystania z uroków Doliny Rzeki Drwęcy.

Fot.2. Nielbark, sztuczny zbiornik wodny

Zasoby środowiska kulturowego

Na terenie wsi Nielbark można spotkać kapliczkę przydrożną oraz przykłady budownictwa wiejskiego z pierwszej połowy XX wieku. Na terenie miejscowości Nielbark w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kurzętnik zewidencjonowano następujące obiekty.

- Kapliczka pochodząca z 1 poł. XX wieku znajdująca się na końcu wsi przy drodze z Nielbarka do Bratuszewa

Fot. 3. Kapliczka widok od strony północnej

➤ Zabudowa mieszkaniowa:

- budynek nr 61 (czas powstania 1 poł. XX w.)
- budynek nr 48 (czas powstania 1 poł. XX w.)
- budynek nr 42 (czas powstania 1939 r.)
- budynek nr 23 (czas powstania 1 poł. XX w.)
- budynek nr 32 (czas powstania -1 poł. XX w.)
- budynek nr 12 (czas powstania 1902 r.)

Obiekty i tereny

W Nielbarku znajduje się remiza Ochotniczej Straży Pożarnej, będąca jednocześnie świetlicą wiejską oraz boisko.

Fot. 4. Świetlica wiejska wraz z remizą strażacką w Nielbarku

Fot. 5. Boisko w Nielbarku

Obecnie w tej miejscowości działa kilku lokalnych przedsiębiorców. Spośród podmiotów gospodarczych należy wymienić firmę Lüttgens, zakład kamieniarski, zakłady stolarskie, remontowo-budowlane oraz inne zakłady produkcyjno – handlowo - usługowe.

Infrastruktura techniczna

Wieś Nielbark posiada sieć szerokopasmową, wodociągową, kanalizacyjną, energetyczną i telefonii stacjonarnej. Przez wieś przebiega droga powiatowa 1248 N w kierunku Bratuszewo oraz w kierunku Kaługa – Kąćki – Tereszewo, drogi gminne nr

182023 N prowadząca do Kurzętnika oraz do Brzoza Lubawskiego, 182024 N łącząca Kurzętnik – Brzozie Lubawskie i droga gminna 182025 N prowadzące do Brzoza Lubawskiego i Kurzętnika.

Fot. 6. Przebudowa drogi osiedlowej

Infrastruktura społeczna

W Nielbarku działają zorganizowane grupy mieszkańców tzn. Ochotnicza Straż Pożarna licząca 29 ochotników, przy OSP działa również Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza (10 członków), we wsi prężnie działa także Koło Gospodyń Wiejskich, założone w 1950 r., liczące obecnie 20 członków.

Fot. 7. Koło Gospodyń Wiejskich Nielbark

Fot. 8. Ochotnicza Straż Pożarna w Nielbarku

Fot.9. Zawody Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej

Rolnictwo

Tereny wykorzystywane rolniczo zajmują obszar około 266,06 ha. Jak wynika z ewidencji gruntów rolnych, prowadzonej w Urzędzie Gminy w Kurzętniku, w miejscowości Nielbark znajduje się 83 gospodarstw rolnych. Wśród nich wyróżniamy głównie gospodarstwa średnie (od 1 do 10 ha). Niewielka liczba gospodarstw to gospodarstwa, których powierzchnia jest większa niż 30 ha. Na obszarze tej miejscowości przeważają gleby IV a, IV b, V klasy bonitacyjnej, znacznie mniejszą powierzchnię stanowią gleby klasy III b, III a, natomiast gleby klasy VI zajmują zbliżony obszar ha co klasa IVb.

III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości (Analiza SWOT)

Poprzez Analizę SWOT dokonano oceny mocnych i słabych stron miejscowości Nielbark oraz jej szans i zagrożeń stwarzanych przez otoczenie. Pozwala to na określenie obecnej sytuacji w tej miejscowości oraz przyszłych kierunków jej rozwoju.

Mocne strony

- dobra współpraca z samorządem gminy,
- aktywność Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotniczej Straży Pożarnej, Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej
- Specjalna Strefa Ekonomiczna
- atrakcyjne, nieskażone środowisko naturalne,
- Nielbark, sztuczny zbiornik wodny oraz tereny rekreacyjne wokół zbiornika,
- obszar Natura 2000 na terenie wsi Nielbark
- ustanowiony użytek ekologiczny na obszarze Nielbarka
- plac zabaw dla dzieci,
- miejscowość wyposażona w sieć wodociągową, kanalizacyjną, energetyczną, telekomunikacyjną, szerokopasmową,
- świetlica wiejska służąca do organizowania różnego typu imprez,
- potencjał rozwoju w kierunku agroturystyki i rekreacji – atrakcyjność krajobrazu

Słabe strony

- słabo rozwinięta infrastruktura techniczna – niska jakość dróg

- plac zabaw wymagający remontu
- niezadowalający stan komunikacji publicznej
- brak ofert spędzania wolnego czasu przez dzieci zamieszkałych na wsi
- słaba jakość gleb pod względem rolniczego użytkowania

Szanse

- środki z funduszy unijnych, krajowych, z funduszu sołeckiego
- szeroka promocja regionu, walorów krajobrazowo – turystycznych, jej pozytywny wizerunek
- inwestycje w infrastrukturę techniczną miejscowości
- możliwość pozyskania inwestorów i lokalizacji na terenie miejscowości
- wzrost funkcjonowania lokalnej gospodarki czy sektora usług
- świetlica wiejska jako miejsce do organizowania spotkań i imprez kulturalnych
- wzrost aktywności mieszkańców
- rozwój agroturystyki

Zagrożenia

- nieopłacalność w produkcji rolnej
- wzrastająca niechęć młodzieży do pracy w rolnictwie
- wyludnianie i wzrost średniej wieku wywołany odpływem młodzieży
- migracja zarobkowa
- niska świadomość ekologiczna
- zaniechanie tradycyjnych metod produkcji rolniczej, odejście ludzi od uprawy roli
- odłogowanie pól
- brak środków własnych na realizację zamierzeń

IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną

Zadanie inwestycyjne	1. Realizacja zadań z zakresu małej infrastruktury
Wnioskodawca	Gmina Kurzętnik
Opis i uzasadnienie potrzeby realizacji	Przedsięwzięcie ma na celu poprawę estetyki miejscowości i warunków życia ludności oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego w miejscowości. Planuje się projekty w zakresie doposażenia i remontu placu zabaw, zagospodarowania terenu boiska sportowego, budowy, remontu lub konserwacji obiektów rekreacyjnych i historycznych przeznaczonych do odpoczynku mieszkańców wsi, zagospodarowania centrum wsi oraz modernizację małej infrastruktury turystycznej.
Termin realizacji	2017-2023
Szacowany koszt/źródło pozyskania	100 000 PLN środki własne, środki zewnętrzne
Cele	poprawa warunków życia ludności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego, poprawa estetyki miejscowości, zaspokajanie potrzeb turystów związanych z aktywną i bierną turystyką, wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości.

Zadanie inwestycyjne	2. Promocja wsi Nielbark
Wnioskodawca	Gmina Kurzętnik, OSP, KGW
Opis i uzasadnienie potrzeby realizacji	Organizowanie działań pobudzających mieszkańców do promocji lokalnych produktów, twórczości, tradycji, dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego obszarów wiejskich. Prezentacja walorów obszarów wiejskich, miejscach i pomysłach do inwestowania, nawiązywanie kontaktów z podobnymi wsiami. Uczestniczenie w wystawach, konkursach i pokazach mających na celu promocję warmińsko-mazurskich tradycji. Potrzeba realizacji działań w tym zakresie podyktowana jest chęcią popularyzacji wsi.
Termin realizacji	2016-2023
Szacowany koszt/źródło pozyskania	50 000 PLN Środki własne, środki zewnętrzne
Cele	Wypromowanie miejscowości i jej walorów kulturalnych na obszarze lokalnym, regionalnym, wyłonienie ożywienia wszelkiej lokalnej działalności, wizualizacja wsi.

Zadanie inwestycyjne	3. Budowa sieci gazociągowej
Wnioskodawca	Spółka gazowa
Opis i uzasadnienie potrzeby realizacji	W ramach niniejszego zadania planuje się budowę sieci gazociągowej na obszarach wsi Nielbark. Realizacja zadania przyczyni się do przyciągnięcia inwestorów, będzie uzupełnieniem mediów na obszarach inwestycyjnych przemysłowo-wytwórczych z dopuszczeniem usług.
Termin realizacji	2017-2019
Szacowany koszt/źródło pozyskania	800 000 PLN Firma zewnętrzna
Cele	Nowe możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców, przedsiębiorców, wygoda życia, zwiększenie uczestnictwa w kulturze, wypoczynku i rekreacji. Budowa, unowocześnianie infrastruktury oraz zapewnienie na terenie wszelkich potrzebnych mediów.

Zadanie inwestycyjne	4. Budowa sieci kanalizacyjno – wodociągowej w miejscowości Nielbark
Wnioskodawca	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp z o.o.
Opis i uzasadnienie potrzeby realizacji	W ramach niniejszego zadania inwestycyjnego planowana jest budowa sieci kanalizacyjno - wodociągowej w Nielbarku, na działkach przy wyrobisku. Realizacja zadania przyczyni się do poprawy stanu środowiska naturalnego tej miejscowości oraz poprawę infrastruktury wsi jak również wpłynie na poprawę warunków życia i zdrowia właścicieli okolicznych działek.
Termin realizacji	2018-2021
Szacowany koszt/źródło pozyskania	1 000 000 PLN Środki zewnętrzne, środki własne
Cele	Korzystny system zaopatrzenia w wodę, ciągła dostawa wody pod wymaganym ciśnieniem wszystkim odbiorcom w ilości zaspokajającej ich potrzeby, uporządkowanie gospodarki wodnej, poprawa infrastruktury wsi.

Zadanie inwestycyjne	5. Budowa oświetlenia ulicznego przy drodze powiatowej 1248 N w kierunku Kurzętnika
Wnioskodawca	Gmina Kurzętnik
Opis i uzasadnienie potrzeby realizacji	W ramach zadania planuje się budowę punktów oświetleniowych przy drodze 1248 N na obszarze wsi Nielbark. Obecnie na odcinku drogi nie występuje oświetlenie uliczne.
Termin realizacji	2018-2023

Szacowany koszt/źródło pozyskania	50 000 PLN środki własne, środki zewnętrzne
Cele	Poprawa infrastruktury oświetleniowej, bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, wizerunku estetyki wsi.

V. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno- przestrzenne

Plan Odnowy Miejscowości Nielbark jest dokumentem kierunkowym, stanowiącym podstawę do podejmowania ważnych przedsięwzięć przez władze samorządowe, podmioty sektora prywatnego, organizacje oraz mieszkańców. Bazując na zidentyfikowanych uwarunkowaniach rozwojowych, czyli posiadanych atutach oraz najistotniejszych brakach i problemach można wytyczyć główne kierunki rozwoju miejscowości. Ich realizacja w perspektywie siedmioletniej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju. Realizacja zamierzonych przedsięwzięć POM uzależniona jest od zaangażowania mieszkańców i ich współpracy oraz wsparcia władz Gmin, a także pozyskania środków zewnętrznych.

Wizja rozwoju miejscowości Nielbark, określona w niniejszym Planie Odnowy Miejscowości, została wyznaczona na podstawie opinii wyrażonych przez mieszkańców.

Rozwój miejscowości ma nastąpić w oparciu o ożywienie życia społecznego, przy poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i tożsamości lokalnej uwzględniające specyfikę obszarów wiejskich. Działania objęte niniejszym planem pozwalają na kompleksowe ujęcie rozwoju miejscowości w dziedzinie infrastruktury technicznej, społecznej, kulturalnej i środowiska przyrodniczego.

Planuje się realizację następujących zadań w obszarze miejscowości:

1. Realizacja zadań z zakresu małej infrastruktury
2. Promocja wsi Nielbark
3. Budowa sieci gazociągowej
4. Budowa sieci kanalizacyjno – wodociągowej w miejscowości Nielbark

5. Budowa oświetlenia ulicznego przy drodze powiatowej 1248 N w kierunku Kurzętnika

Możliwość realizacji zaplanowanych zadań inwestycyjnych na pewno wzmocni rolę tych obszarów miejscowości, w których odbywają się spotkania mieszkańców, zwiększy atrakcyjność miejscowości poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej, a także umożliwi kreowanie atrakcyjności turystycznej miejscowości. Ponadto wybudowana infrastruktura publiczna będzie służyła nie tylko lokalnej społeczności, ale i turystom odwiedzającym tereny Gminy Kurzętnik. Wzrośnie atrakcyjność terenów inwestycyjnych, na których utworzono Park przemysłowy będący szansą na rozwój gospodarczy naszego regionu, a przede wszystkim szansa na ściąganie nowych inwestorów, a co za tym idzie zapewnienie nowych miejsc pracy. Biorąc pod uwagę opis i charakterystykę przedstawionych powyżej miejsc należy podkreślić, iż inwestycja w te obszary, a w konsekwencji rozwój na płaszczyźnie kulturalnej, społecznej i logistycznej może stać się katalizatorem przemian społecznych. Realizacja niniejszego projektu będzie zatem jednym z działań mających na celu zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności.